

Tổng quan các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất

Nguyễn Lan Hoàng Thảo

Trường Đại học Mở - Địa chất

Email: nguyenlanhoangthao@humg.edu.vn; SĐT: 0947795628.

Tóm tắt:

Du lịch địa chất là một loại hình du lịch bền vững, tập trung vào việc khám phá và trải nghiệm các di sản địa chất, cảnh quan và văn hóa bản địa. Sự phát triển của loại hình du lịch này mang lại nhiều lợi ích về kinh tế, xã hội và bảo tồn, tuy nhiên cũng đối mặt với không ít thách thức. Bài báo hệ thống hóa các nghiên cứu trong và ngoài nước nhằm xác định và phân tích các nhóm nhân tố cốt lõi ảnh hưởng đến sự phát triển du lịch địa chất. Dựa trên phương pháp tổng hợp và phân tích tài liệu thứ cấp, nghiên cứu chỉ ra rằng sự phát triển du lịch địa chất chịu tác động của một hệ thống các nhân tố phức hợp, được phân thành ba nhóm chính: Nhóm nhân tố tự nhiên, nhóm nhân tố kinh tế - quản lý và nhóm nhân tố xã hội.

Từ khóa: du lịch địa chất, phát triển du lịch địa chất, các nhân tố ảnh hưởng

1. Mở đầu

Theo định nghĩa của National Geographic, du lịch địa chất là “du lịch duy trì hoặc nâng cao đặc tính địa lý của môi trường, văn hóa, thẩm mỹ, di sản và hạnh phúc của cư dân tại một địa điểm”. Loại hình này đến cho khách du lịch những trải nghiệm khám phá độc đáo về lịch sử hình thành trái đất và góp phần quan trọng vào việc bảo tồn các di sản địa chất, nâng cao nhận thức cộng đồng và tạo sinh kế bền vững cho người dân địa phương.

Sự phát triển du lịch địa chất về mặt lý thuyết cũng như thực tiễn, đều chịu tác động của nhiều nhân tố khác nhau. Các nhân tố này tác động ở phạm vi vĩ mô đối với tất cả các vùng miền, khu vực và vi mô tới từng địa phương. Tác động của chúng có thể theo hướng thúc đẩy sự phát triển hoặc gây trở ngại, kìm hãm sự tăng trưởng của du lịch địa phương. Việc nhận diện các nhân tố này là một yêu cầu cấp thiết, mang tính khoa học và thực tiễn sâu sắc, là cơ sở để các cơ quan quản lý Nhà nước xây dựng chiến lược phát triển phù hợp và giúp các doanh nghiệp và cộng đồng địa phương có những định hướng đúng đắn trong việc khai thác tiềm năng du lịch địa chất một cách hiệu quả và bền vững.

2. Tổng quan nghiên cứu về các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất

Qua tổng hợp kết quả nghiên cứu của các công trình nghiên cứu có liên quan về các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất, có thể chia thành:

- Nhóm nhân tố tự nhiên: tài nguyên du lịch địa chất – là nhân tố mang tính chất quyết định đến phát triển du lịch địa chất.

- Nhóm nhân tố kinh tế - quản lý bao gồm: Chính sách phát triển du lịch địa chất của địa phương; Công tác xúc tiến, quảng bá và đầu tư du lịch, Cơ sở vật chất, dịch vụ du lịch.

- Nhóm nhân tố xã hội bao gồm: Sự tham gia của cộng đồng địa phương.

2.1. Nhóm nhân tố tự nhiên

Nhóm nhân tố về tài nguyên du lịch địa chất ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất được thể hiện trong những nghiên cứu liên quan đến quá trình đánh giá giá trị địa chất tại các địa điểm được nghiên cứu và phát triển

bởi Pralong, 2005; Reynard, 2007. Qua phân tích có thể đánh giá được tiềm năng phát triển du lịch địa chất tại các địa điểm – là nhân tố có tầm quan trọng mang tính chất quyết định đến phát triển du lịch địa chất.

Lợi thế về tài nguyên du lịch đóng vai trò then chốt trong việc phát triển nhiều loại hình du lịch và xây dựng các sản phẩm du lịch đặc trưng cho từng địa phương, vùng. Tài nguyên du lịch không chỉ tạo ra sức hấp dẫn cho khách du lịch mà còn là nguồn lực quyết định sự phát triển của ngành du lịch (Hoàng Thị Kiều Oanh, 2019). Các yếu tố như số lượng, chủng loại, cơ cấu, mức độ đa dạng, vị trí và khả năng khai thác tài nguyên có ảnh hưởng trực tiếp đến việc xác định hướng đi, mục tiêu phát triển, lựa chọn sản phẩm du lịch đặc trưng và các giải pháp phát triển du lịch. Điều này tác động đến hiệu quả kinh tế - xã hội và khả năng phát triển du lịch của địa phương, phù hợp với yêu cầu hội nhập (Mai Anh Vũ & Nguyễn Xuân Hiếu, 2020). Những tài nguyên này không chỉ tạo cơ hội mà còn mở ra điều kiện thuận lợi để thu hút khách du lịch. Quy mô tài nguyên du lịch càng lớn, chất lượng càng cao, và tính độc đáo càng rõ rệt, thì khả năng thu hút khách du lịch và mở rộng thị trường phát triển du lịch càng cao. Vì vậy, tài nguyên du lịch đóng vai trò quan trọng trong việc quyết định quy mô, chất lượng và tính độc đáo của sản phẩm du lịch, từ đó ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển của ngành du lịch (Đoàn Thị Trang, 2017).

2.2. Nhóm nhân tố kinh tế - quản lý

Nhóm nhân tố kinh tế - quản lý được đề cập đến trong một số nghiên cứu của Gerner, 2009; Hose, 2012, Dowling, 2013 chủ yếu nhấn mạnh đến những nội dung về công tác thành lập, bảo tồn, quản lý di sản địa chất và công viên địa chất. Nhiều nhà nghiên cứu đã nhấn mạnh rằng du lịch địa chất chỉ có thể phát triển khi được quản lý hợp lý. Cần xem xét đến ba nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất trong nhóm này bao gồm:

2.2.1. Chính sách phát triển du lịch địa chất

Vũ Văn Đông, 2014 cho rằng chính sách là yếu tố then chốt ảnh hưởng đến sự phát triển du lịch; với một

đường lối chính sách nhất quán, có thể thúc đẩy hoặc cản trở sự phát triển của ngành này. Nguyễn Thị Hồng Hải, 2017 nhận định chính sách phát triển du lịch bao gồm cả chính sách phát triển du lịch chung và chính sách đặc thù cho từng địa phương.

Dựa trên các quy định về quản lý nhà nước đối với du lịch, chính quyền địa phương cần rà soát, điều chỉnh các chính sách phát triển du lịch còn thiếu tính linh hoạt hoặc chưa hiệu quả, đồng thời ban hành những chính sách và cơ chế phù hợp nhằm tối ưu hóa nguồn lực và sử dụng hiệu quả trong phát triển du lịch. Cần xây dựng các ưu đãi đầu tư, phát triển sản phẩm du lịch và đào tạo nguồn nhân lực cho ngành du lịch. Các địa phương cũng cần cập nhật các văn bản pháp lý sát với thực tế, khuyến khích đầu tư vào các sản phẩm du lịch đặc thù có sức cạnh tranh, xây dựng thương hiệu và khuyến khích sự tham gia của cộng đồng. Chính sách và quản lý nhà nước sẽ tạo điều kiện thuận lợi để thúc đẩy du lịch phát triển, góp phần đưa du lịch trở thành ngành kinh tế quan trọng của từng vùng và góp phần vào sự phát triển chung của ngành du lịch. Đồng thời, Đoàn Thị Trang, 2017 nhấn mạnh rằng chính quyền địa phương cần xây dựng cơ chế chính sách chia sẻ lợi ích để các bên tham gia hoạt động du lịch, đặc biệt là cộng đồng địa phương tại các điểm đến du lịch, có thể cùng phát triển bền vững từ hoạt động du lịch.

2.2.2. Công tác xúc tiến, quảng bá và đầu tư du lịch

Đoàn Thị Trang, 2017 cho rằng xúc tiến và quảng bá du lịch đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển du lịch ở mỗi vùng, mỗi quốc gia, góp phần nâng cao nhận thức của các ngành, địa phương và toàn xã hội về du lịch, đưa phát triển du lịch trở thành nhiệm vụ chung của toàn dân. Bùi Trọng Tiến Bảo, 2024 cũng khẳng định rằng hoạt động xúc tiến, quảng bá là một trong những yếu tố then chốt giúp thu hút khách du lịch. Theo Hội thảo Phát triển và Thương Mại của Liên Hiệp Quốc (UNCTD) năm 2010, các cơ quan xúc tiến đầu tư đóng vai trò quan trọng trong phát triển du lịch quốc gia, giúp tăng cường cạnh tranh quốc tế giữa các điểm đến du lịch và nâng cao khả năng cạnh tranh của các dự án đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI), từ đó tạo ra các chương

trình xúc tiến hiệu quả thu hút các nhà đầu tư cho ngành du lịch. Aghdaie & cs, 2011 cho rằng việc mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế và tăng cường đầu tư du lịch từ nước ngoài là yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến sự phát triển của ngành du lịch. Đồng thời, việc định hướng đầu tư vào những trọng điểm du lịch theo quy hoạch thống nhất và phù hợp trong chiến lược phát triển chung của vùng cũng rất quan trọng. Đối với các nhà đầu tư, quá trình liên kết này giúp tập trung nguồn vốn, tránh đầu tư dàn trải và giảm thiểu cạnh tranh không lành mạnh trong thu hút đầu tư (Nguyễn Thị Hồng Hải, 2018). Bên cạnh đó, địa phương cũng cần tăng cường thu hút và sử dụng hiệu quả nguồn vốn đầu tư để nâng cấp, phát triển đồng bộ và hiện đại hóa cơ sở hạ tầng, đặc biệt là các hạ tầng phục vụ cho hoạt động du lịch (Nguyễn Hoàng Tứ, 2016).

2.2.3. Cơ sở vật chất, dịch vụ du lịch địa

Cơ sở vật chất, dịch vụ tại các địa điểm du lịch tạo điều kiện thuận lợi cho khách du lịch dễ dàng tiếp cận và sử dụng. Đặng Trung Kiên, 2011; Đặng Thị Thùy Duyên, 2013 cho rằng, cơ sở vật chất, dịch vụ du lịch là điều kiện cần thiết trong quá trình phát triển du lịch, phục vụ khai thác các lợi thế về du lịch của địa phương, ảnh hưởng đến kinh nghiệm của khách du lịch trong suốt thời gian lưu trú, tạo môi trường thuận tiện, thoải mái cho khách du lịch. Các tác giả đã chỉ ra được những yếu tố bao gồm: kết cấu hạ tầng, hệ thống giao thông, hệ thống chỗ ở, bảng chỉ dẫn, khu mua sắm, hệ thống nhà hàng, khu vui chơi, giải trí, các dịch vụ y tế, ngân hàng, viễn thông, phương tiện đi lại, an ninh trật tự... Đây là những gợi mở cho việc kế thừa, chọn lọc những biến số, thang đo đánh giá mức độ ảnh hưởng của nhân tố này đến phát triển du lịch địa chất

Khodani Matshusa, 2020 đã phát triển thang đo để đo lường các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất, trong đó nhấn mạnh đến những yếu tố liên quan đến cơ sở vật chất, dịch vụ du lịch địa chất như: hệ thống thông tin, hướng dẫn, cơ sở lưu trú, nhà hàng, các khu dịch vụ hỗ trợ...

Như vậy, cơ sở vật chất, dịch vụ chính là đòn bẩy tác

động đến các hoạt động kinh tế, bao gồm cả du lịch nhằm thúc đẩy khai thác tiềm năng du lịch một cách hiệu quả nhất.

2.3. Nhóm nhân tố xã hội

Những công trình nghiên cứu về nhóm nhân tố xã hội ảnh hưởng đến phát triển du lịch địa chất khẳng định cộng đồng cư dân địa phương đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển du lịch địa chất tại các địa điểm. Các nhà nghiên cứu tập trung vào thái độ và hành vi của người dân địa phương đối với việc phát triển du lịch địa chất ở khu vực địa phương của họ. Nghiên cứu của Khodani Matshusa, 2020 đã điều tra thái độ và hành vi của người dân địa phương trong khu vực công viên địa chất và xác định nhiều lợi ích cho cộng đồng địa phương bao gồm cải thiện cơ hội việc làm và tăng thu nhập cũng như tăng niềm tự hào về dân tộc và văn hóa. Nhận thức, thái độ, sự tham gia của người dân địa phương là những nhân tố quan trọng góp phần phát triển du lịch địa chất tại các địa điểm.

Theo Đoàn Thị Trang, 2017, cộng đồng địa phương tại các điểm du lịch bao gồm tất cả những người sinh sống thường xuyên trong khu vực có tài nguyên du lịch, hoặc khu vực không có tài nguyên du lịch nhưng tham gia vào các hoạt động cung cấp sản phẩm phục vụ khách du lịch. Cộng đồng địa phương đóng vai trò quan trọng trong việc tiếp đón khách du lịch, đảm bảo chất lượng dịch vụ du lịch, cũng như quảng bá và giới thiệu văn hóa địa phương. Vì vậy, Hồ Thị Thanh Thanh và Nguyễn Thị Như Hoa, 2022 nhận định rằng sự tham gia của cộng đồng địa phương vào phát triển du lịch là một quá trình phức tạp và liên tục, bắt đầu từ việc nhận thức về vai trò và lợi ích của du lịch đối với cá nhân và cộng đồng, và kết thúc khi cộng đồng tham gia vào các hoạt động du lịch ở nhiều hình thức, mức độ và thời gian khác nhau, phù hợp với tình hình và nguồn lực của từng địa phương.

Dương Thị Hồng Nhung, 2021 cho rằng nhận thức của cộng đồng địa phương có ảnh hưởng quyết định đến mức độ tin tưởng và ủng hộ của họ đối với các chính sách phát triển du lịch, từ đó tạo điều kiện thuận lợi và hiệu

qua trong việc triển khai chính sách du lịch. Để xây dựng lòng tin, các chính sách phát triển du lịch cần phải phù hợp với đặc thù của từng địa phương. Khi cộng đồng địa phương được thông tin đầy đủ về các chủ trương, chính sách phát triển du lịch, họ sẽ tích cực tham gia vào các hoạt động xúc tiến và quảng bá du lịch, góp phần đẩy nhanh tiến độ và nâng cao hiệu quả của các chiến lược này. Sự tham gia của cộng đồng địa phương, vì thế, là yếu tố then chốt trong việc phát triển du lịch. Cộng đồng địa phương không chỉ tạo ra sự khác biệt trong việc tiếp đón khách du lịch qua thái độ thân thiện, sự chân thành và nhiệt tình, mà còn đóng góp trực tiếp vào sự phát triển kinh tế và bảo tồn các giá trị truyền thống, cảnh quan thiên nhiên của địa phương.

3. Kết luận

Bài báo đã hệ thống hóa và phân tích một cách toàn diện các nhân tố ảnh hưởng đến sự phát triển du lịch địa chất, phân loại chúng vào ba nhóm chính: Tự nhiên, Kinh tế - quản lý và Xã hội. Nghiên cứu khẳng định rằng, sự phát triển bền vững của du lịch địa chất chịu tác động chủ yếu của những nhân tố thuộc ba nhóm này. Tài nguyên là nền tảng, quản lý là đòn bẩy, và xã hội là yếu tố quyết định tính bền vững. Bất kỳ sự thiếu hụt hay yếu kém ở một trong các nhóm nhân tố này đều có thể trở thành rào cản, kìm hãm sự phát triển chung.

Bài báo này là sản phẩm của đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở mã số T25-25 do Trường Đại học Mở - Địa chất hỗ trợ kinh phí.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bùi, T. T. B. (2024). Phát triển du lịch vùng Đồng Tháp Mười trong bối cảnh hội nhập [Luận án Tiến sĩ, Học viện Nông nghiệp Việt Nam].
- Đặng, T. K. (2020). Nghiên cứu một số nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch cộng đồng tiểu vùng Tây Bắc [Luận án Tiến sĩ, Trường Đại học Kinh tế quốc dân].
- Đặng, T. T. D. (2019). Các nhân tố tác động tới quản lý nhà nước về PTDLBV ở tiểu vùng phía Nam Đồng bằng sông Hồng. Tạp chí Kinh tế và dự báo, 27(9), 100–103.
- Đoàn, T. T. (2017). Kinh tế du lịch ở vùng kinh tế trọng điểm phía Bắc trong hội nhập quốc tế [Luận án Tiến sĩ, Học viện chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh].
- Dương, T. H. N. (2019). Chính sách phát triển các khu du lịch Quốc gia Việt Nam: Thực trạng và giải pháp [Đề tài nghiên cứu khoa học cấp trường]. Trường Đại học Thương Mại.
- Hồ, T. T. T., & Nguyễn, T. N. H. (2022). Đánh giá sự tham gia của người dân địa phương trong phát triển điểm du lịch cộng đồng tại Nam Ô – Đà Nẵng. Tạp chí Khoa học Đại học Huế: Kinh tế và Phát triển, 131(5C), 217–245. <https://doi.org/10.26459/hueunijed.v13i15C.6599>
- Nguyễn, H. T. (2016). Quản lý Nhà nước Địa phương đối với Phát triển Du lịch bền vững tại một số Tỉnh Miền Trung Việt Nam [Luận án Tiến sĩ, Trường Đại học Thương mại].
- Vũ, V. Đ. (2014). Phát triển du lịch bền vững Bà Rịa – Vũng Tàu [Luận án Tiến sĩ, Trường Đại học Bách Khoa Hà Nội].
- Aghdaie, S. F. A., & Momeni, R. (2011). Investigating effective factors on development of tourism industry in Iran. Asian Social Science, 7(12), 98–109. <https://doi.org/10.5539/ass.v7n12p98>
- Gerner, D., Rybár, P., Engel, J., & Domaracká, L. (2009). Geotourism marketing in Lake Constance' region. Acta Montanistica Slovaca, 14(2), 197–205.
- Hose, T. A. (2012). 3G's for modern geotourism. Geoheritage, 4, 7–24. <https://doi.org/10.1007/s12371-011-0052-y>
- Dowling, R. K. (2013). Global geotourism: An emerging form of sustainable tourism. Czech Journal of Tourism, 2(2), 59–79. <https://doi.org/10.2478/cjot-2013-0004>
- Pralong, J. P., & Reynard, E. (2005). A proposal for the classification of geomorphological sites depending on their tourist value. Il Quaternario, 18(1), 315–321.
107. Reynard, E., Fontana, G., Kozlik, L., & Scapozza, C. (2007). A method for assessing “scientific” and “additional values” of geomorphosites. Geographica Helvetica, 62(3), 148–158. <https://doi.org/10.5194/gh-62-148-2007>
91. Matshusa, K., Thomas, P., & Leonard, L. (2020). Developing a scale for measuring influential factors towards geotourism development. Acta Commercii, 20(1), a861. <https://doi.org/10.4102/ac.v20i1.861>